

ПОДАТКОВІ СТИМУЛИ РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

БАБІЙЧУК Т. П.

Львів

Здійснення інвестиційної діяльності банків значною мірою залежить від системи оподаткування, побудованої на використанні різних методів і податкових стимулів і збільшення за рахунок цього своїх інвестиційних ресурсів. Тому податкова система має заохочувати банківські установи до сплати податків через зменшення тиску оподаткування.

Під податковим стимулюванням інвестиційної діяльності банків необхідно розуміти здійснення державою за допомогою механізмів оподаткування певних заходів, які спрямовані на створення належних умов інвестування, підвищення якості й розширення напрямів інвестування банків, досягнення рівноваги між попитом та пропозицією на інвестиційному ринку. Дана рівновага може досягатися такими основними шляхами:

- 1) податкове стимулювання інвестицій, якщо попит перевищує пропозицію інвестиційних ресурсів;
- 2) податкове стримування інвестиційної активності, якщо спостерігається надлишкова пропозиція.

Податкове стимулювання банківської інвестиційної діяльності здійснюється за допомогою спеціальних інструментів. Такими інструментами є зміна елементів податку чи реструктуризація податкової системи країни з метою підвищення чи зниження активності інвестиційної діяльності залежно від кон'юнктури ринку.

Як свідчить банківська практика, сьогодні серед податкових інструментів стимулювання банківської інвестиційної діяльності найбільшого поширення набуло надання податкових пільг. Такі пільги можуть бути реалізовані через повне або часткове звільнення від сплати податків, у тому числі через зниження податкової ставки; скорочення податкової бази; виключення окремих видів доходів, майна тощо зі складу об'єктів оподаткування. Вважаємо, що саме податкові пільги можуть створити певні конкурентні переваги для інвестиційних операцій банку.

Одним із найсуттєвіших елементів системи податкових стимулів є податкова ставка, зниження чи підвищення якої впливає на умови інвестування. На наш погляд, зниження податкової ставки може призвести до поліпшення умов і результатів діяльності банків, зростання обсягів інвестування власної діяльності, водночас воно може призвести до скорочення податкових доходів бюджету, що має негативну тенденцію для держави загалом. Тому розмір знижок має бути помірний і врівноважений, адже при його невідповідності інтересам і сподіванням банків-інвесторів обсяги інвестиційної діяльності не збільшуватимуться, а державні дохо-

ди все одно скорочуватимуться. Підвищення ж ставок оподаткування призведе до скорочення інвестиційної діяльності банків. Однак такий інструмент в Україні ще не застосовувався.

Необхідно підкреслити, що держава, безумовно, зацікавлена в розвитку банківської системи, в її стійкості та надійності як гаранта подолання кризи в економіці. Тому основні вимоги до законодавчої бази, на якій реалізується інвестиційна політика, мають включати: забезпечення сталого розвитку банківської системи і попередження її краху; активне стимулювання інвестиційної діяльності банків як важливого чинника зниження економічного спаду і подальшого піднесення економіки та зростання життєвого рівня населення; обмеження концентрації капіталу в одних руках і недопущення монопольного контролю над ринком фінансових ресурсів; забезпечення конкурентоспроможності банків на ринку фінансових послуг порівняно з іншими небанківськими фінансовими посередниками.

Ми проаналізували систему оподаткування банків за кордоном, яка зазвичай пов'язана із загальною системою податків на корпорації. Порівняння ставок податків, які сплачуються зарубіжними банками, засвідчує, що зазвичай країни застосовують власну систему оподаткування, адаптовану до умов і особливостей традицій, структури економіки і багатьох інших чинників. Крім цього, ця система перебуває у стані постійних змін.

У Японії банки сплачують, крім корпоративного податку (37,7%), також місцевий (12,6%) і подушний податок (7,76%). Після віднімання деяких неоподаткованих доходів середня ставка становить від 44 до 56%. В Італії з банків стягується податок з прибутку корпорацій (36%) і місцевий податок (12,6%). При вирахуванні податку з прибутку корпорацій 75% місцевого податку віднімається з оподаткованого доходу, і тому реальна ставка становить 48%. У Франції банки сплачують податок із корпорацій, який дорівнює 34% з нерозподіленого прибутку і 42% з прибутку, який сплачується як і дивіденди. Податок на додану вартість не стягується з основних видів банківської діяльності, але сплачується з доходів від операцій лізингу, торгівлі банківськими металами, трастових операцій (18%).

Зарубіжний досвід щодо стимулювання інвестиційної діяльності банків свідчить про те, що на неї позитивно впливає диференційований підхід до надання цільових податкових знижок або певних пільг. Водночас вважаємо, що уведення податкових інвестиційних пільг має супроводжуватися відміною податків на інвестиційний дохід, хоча дуже важко проаналізувати, скільки саме витрат і доходів отримується від інвестиційної діяльності, адже вони змішуються із загальними доходами і витратами.

До методів податкового стимулювання інвестиційних процесів у банківництві насамперед належить пільгове оподаткування прибутку. Методи податкового регулювання доцільно поділити на чотири групи: запровадження диференційованих ставок оподаткування прибутку; звільнення від сплати податку на певний строк; зменшення бази оподаткування; усунення подвійного оподаткування.

В Україні діє система податкових пільг на дохід від капіталу, а також на процентні доходи за вкладками у банки, дивіденди з цінних паперів. Більшість країн світу відмовилася від застосування такого виду податкових пільг, однак, на наш погляд, застосування відміни по-

даткових пільг може призвести до відтоку депозитів від населення, а отже зменшення капіталу і зниження інвестиційної діяльності банків. З урахуванням цього Україна продовжила мораторій на введення податку на проценти за банківськими вкладками і ощадними сертифікатами фізичних осіб.

Отже, підвищення рівня ефективності податкової системи України, застосування податкових інструментів призведе до стимулювання інвестиційної активності, а, отже, збільшення капіталу банків, розвитку їх ресурсної бази і підвищення концентрації капіталу, що сприятиме прибутковості їх діяльності та кокурентоспроможності на фінансовому ринку. ■